

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI
DISLOCIRANI STUDIJ U SLAVONSKOME BRODU

Valentina Mutavdžić

**Stavovi budućih učitelja primarnoga obrazovanja o izvannastavnim
folklornim aktivnostima**

DIPLOMSKI RAD

Slavonski Brod, 2017.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI
DISLOCIRANI STUDIJ U SLAVONSKOME BRODU

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**Stavovi budućih učitelja primarnoga obrazovanja o izvannastavnim
folklornim aktivnostima**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Metodika glazbene kulture

Mentor: doc. dr. sc. Vesna Svalina

Sumentor: Sanja Nuhanović, predavačica

Student: Valentina Mutavdžić

Matični broj: 2560

Modul: A

Slavonski Brod

rujan, 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD	7
2. GLAZBENA KULTURA U OSNOVNOJ ŠKOLI	9
2.1. Glazbena kultura	9
2.2. Nastavna područja u glazbenoj kulturi.....	10
2.3. Izvannastavne glazbene aktivnosti.....	12
2.4. Izvanškolske glazbene aktivnosti.....	13
3. FOLKLOR	14
3.1. Folklor kao dio redovite nastave glazbene kulture	15
3.2. Folklor kao izvannastavna aktivnost.....	15
3.3. Folklor kao izvanškolska aktivnost.....	16
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	17
4.1. Cilj istraživanja	17
4.2. Uzorak ispitanika	17
4.3. Metode prikupljanja podataka.....	17
4.4. Metode obrade podataka	18
4.5. Ispitanici istraživanja	18
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	19
6. RASPRAVA.....	28
7. ZAKLJUČAK	30
8. LITERATURA.....	31
9. PRILOZI.....	33
9.1. Anketni upitnik	33

SAŽETAK

Učenici u osnovnim školama osim redovite nastave mogu sudjelovati i u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima. Svaki učitelj primarnoga obrazovanja u školi može provoditi izvannastavne aktivnosti u skladu sa svojim kompetencijama i vještinama. Izvannastavne aktivnosti omogućuju svim učenicima (učenici prosječnih sposobnosti, daroviti učenici, učenici koji zaostaju za očekivanom razinom učenja, učenici s posebnim potrebama...) da se bave onim područjem koje izaberu jer upravo ta mogućnost izbora i njihovo htjenje da se bave time rezultira još većom motivacijom i ugodnijim radom. Škole nude veliki broj izvannastavnih aktivnosti, a neke od glazbenih aktivnosti su zbor, glazbeni projekti, folklor, plesna skupina, sviranje. Kada se učenici opredijele za jednu aktivnost, oni ju pohađaju do kraja školske godine, i to najčešće jedan sat tjedno.

Cilj ovoga diplomskoga rada bio je utvrditi stavove budućih učitelja primarnoga obrazovanja o izvannastavnim folklornim aktivnostima. U istraživanju je sudjelovalo 119 studenata, 109 ženskoga i 10 muškoga spola. Svi su ispitanici studenti Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, dislociranoga studija u Slavonskome Brodu. Kako bi se ispitali njihovi stavovi, upotrijebljen je anketni upitnik. Rezultati dobiveni anketiranjem pokazuju da su stavovi studenata vrlo pozitivni o ovoj aktivnosti te će se, sudeći po odgovorima, i u budućnosti provoditi u osnovnim školama ako za to bude bilo prilike.

Ključne riječi: nastava glazbene kulture, izvannastavne glazbene aktivnosti, izvanškolske glazbene aktivnosti, folklor, stavovi

SUMMARY

Pupils in elementary schools apart from regular teaching may participate in extracurricular activities. Every primary school teacher can carry out extracurricular activities in the school according to their competencies and skills. Extracurricular activities provide every pupil (students of average abilities, gifted students, students who lag behind the expected level of learning, students with special needs...) to do what they have chosen because this option of choice and their desire to do so will result in greater motivation and more enjoyable work. Schools offer a large number of extracurricular activities and some of the music activities are: choir, music projects, folklore, dance group, playing. When pupils choose one of the activity they attend it until the end of the school year, usually an hour a week.

The aim of this graduate thesis was to determine the attitudes of future primary education teachers on extracurricular folklore activities. The study involved 119 students, 109 female and 10 male students. All respondents are students of the Faculty of Educational Sciences, Dislocated Study in Slavonski Brod. In order to examine their attitudes, a questionnaire was used. The results obtained by the survey shows that students' attitudes are very positive about this activity and, according to the answers, will be implemented in primary schools and in the future if there is a chance for it.

Key words: Music class, extracurricular music activities, music activities, folklore, attitudes extracurricular activities, folklore, attitudes

1. UVOD

Od rođenja okruženi smo zvukovima i glazbom, pa čak i prije toga. Djeci se pjevaju uspavanke i brojalice, a polaskom u dječji vrtić ili školu susreću se s pjevanjem, dječjim igrama i drugim glazbenim aktivnostima. „Glazba je umjetnost koju ljudi vole jer im upravo ona poboljšava kvalitetu života. Ona je sredstvo za izražavanje širokoga raspona ljudskih osjećaja: ljubavi, tuge i osjećaja pripadnosti koje ljudi ponekad teško iskazuju riječima“ (Dobrota i Ćurković 2006: 105). Glazba je oduvijek bila sastavni dio odgoja i obrazovanja, a Kühn kaže da je „glazbeni odgoj jednako star kao i sama glazba“ (1931: 5, prema Rojko 2012: 5).

Stari su Grci prepoznali važnost glazbe te su njihova djeca učila pjevanje u školama kitarista. Osim pjevanja narodnih pjesama učili su poeziju i svirali na tradicionalnim instrumentima dok se u Rimu glazba najčešće rabila u zabavne svrhe i nije imala nikakvu odgojno-obrazovnu ulogu (Rojko 2012). U srednjem vijeku glazba je svoje mjesto pronašla u crkvi gdje se pjevanje najčešće učilo napamet. „S pojavom Guida Aretinskog i njegova genijalnog uvođenja solmizacije nastaje odlučan zaokret u metodici glazbene nastave“ (Rojko 2012: 8-9). Taj istaknuti teoretičar i reformator glazbene pedagogije ne samo da je izumio solmizaciju nego je usavršio notno pismo i uveo sustav heksakorda (Svalina 2015). U 16. stoljeću glazba je imala vrlo povoljan položaj u školama te su je osim kantora poučavali i ostali učitelji, a kantor je bio odmah iza rektora i prorektora, dakle na vrlo visokom i cijenjenom položaju (Rojko 2012). „To je doba kad glazba ima mnogo povoljniji položaj u općeobrazovnim školama. Za glazbu se odvaja minimalno četiri sata tjedno (propisano je bilo pet) s tim da se posebno njegovala aktivnost pjevanja u školskome pjevačkom zboru“ (Svalina 2015: 10). U 17. stoljeću broj tjednih sati glazbe smanjuje se na dva sata, djeca sve češće uče kod kuće, a takav oblik obrazovanja protezao se i u 18. stoljeću (Svalina 2015). Johann Heinrich Pestalozzi, švicarski pedagog, u 19. stoljeću uvodi promjene. On smatra kako se „u nastavi prvo trebaju učiti jednostavniji i lakši sadržaji, a tek onda složeniji i teži“ (Zaninović 1988, prema Svalina 2015: 17). Dvadeseto stoljeće obilježio je Carl Orff sa svojom koncepcijom Orff-Schulwerk u kojoj želi provoditi glazbene aktivnosti bez natjecateljskoga duha kako bi djeca bila opuštenija te učila na aktivan i kreativan način.

„Djeca će sudjelovati u aktivnostima prije svega zbog toga što osjećaju zadovoljstvo dok ih izvode. Glazba se uči na aktivan i kreativan način. Osnovni materijali za glazbene aktivnosti su pjesme, igre, stihovi i ples. Dok se pjeva ili recitira, djeca mogu izvoditi pratnju na melodijskim instrumentima kao što su metalofoni, ksilofoni ili blok-flaute ili na udaraljka

(drveni štapići, bubnjevi, zvečke, triangli i sl.). Ti su instrumenti, inače, poznati pod nazivom „Orffov instrumentarij.“ Djecu je moguće okupiti i u manje orkestre u kojima svako dijete svira neki drugi instrument“ (Svalina 2015: 26).

Prema Dobrota i Ćurković (2006) ljudi od davnina vjeruju u moć glazbe te su s pomoću nje umirivali zle duhove, ona im je olakšavala svakodnevni rad te su u njoj nalazili veliko zadovoljstvo. Glazba je oduvijek bila sastavni dio odgoja i obrazovanja te se ona u sustavu prihvaćala kao razumljiva stvar. Rojko zaključuje „glazba je, dakle, neka vrst odgojno-obrazovne konstante kroz cijelu povijest školstva“ (Rojko 2012: 5).

2. GLAZBENA KULTURA U OSNOVNOJ ŠKOLI

2.1. Glazbena kultura

Nastava glazbe u osnovnim školama u Republici Hrvatskoj prema Nastavnom planu i programu za osnovnu školu (2006) i Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2010) uči se u svih osam razreda kao obvezan nastavni predmet, a naziv toga predmeta je glazbena kultura. Ona pripada umjetničkom području zajedno s još četiri područja, a to su Vizualne umjetnosti i dizajn, Filmska i medijska kultura i umjetnost, Dramska kultura i umjetnost te Umjetnost pokreta i plesa (Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje 2010). Mnogobrojne su prednosti umjetničkoga područja, a jedno od njih je :

„Umjetnosti u odgoju i obrazovanju doprinose umnomu, osjetilnomu, osjećajnomu, društvenomu, tjelesnomu, duhovnomu i kreativnomu razvoju učenika, omogućuju povezivanje učeničkih individualnih znanja, spoznaja i iskustava s drugim odgojno-obrazovnim područjima te njihovo integriranje u šire društvene i kulturne vrijednosne sustave i svjetonazore“ (Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje 2010: 153).

Svrha je umjetničkoga područja „osposobiti učenike za razumijevanje umjetnosti i za aktivan odgovor na umjetnosti svojim sudjelovanjem, zatim za učenje različitih umjetničkih sadržaja i razumijevanje sebe i svijeta s pomoću umjetničkih djela i medija te za izražavanje osjećaja, iskustava, ideja i stavova umjetničkim aktivnostima i stvaralaštvom“ (Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje 2010, citirano u Svalina 2015: 35).

Nastavnim planom i programom za osnovnu školu (2006) predviđeno je da se nastava glazbene kulture u prva četiri razreda održava jedan sat tjedno ili ukupno 35 sati godišnje. Ova je satnica minimalna i zbog toga bi se trebali izbjegavati dvosati. Oni ne odgovaraju prirodi predmeta (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006).

Cilj je nastave upoznati učenike s glazbenom kulturom, upoznati ih s osnovnim elementima glazbenoga jezika, uspostaviti i usvojiti vrijednosna mjerila za procjenjivanje glazbe te razvijati glazbenu kreativnost (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006). Jasno određivanje ciljeva i zadataka prvi je i najelementarniji uvjet stvaranja smislene koncepcije predmeta, određenja njegova sadržaja i njegove praktične realizacije (Rojko

2012). Cilj i zadatci su u odnosu višeg i nižeg rodnog pojma. Zadatci se odnose na znanja, umijeća, stavove i sposobnosti koji služe onome što je određeno ciljem (Rojko 2012). Možemo ih podijeliti u tri skupine: materijalni zadatci, funkcionalni zadatci i odgojni zadatci. Oni moraju „biti sposobni obraniti egzistenciju predmeta, ali i odgovarati sadržajnim, logičkim, didaktičkim i glazbeno-estetičkim kriterijima“ (Dobrota i Ćurković 2006: 106). Nastava glazbe trebala bi biti ugodna, ne opterećivati učenike, provoditi se bez napetosti. Ako je to moguće, tradicionalni raspored sjedenja trebao bi se napustiti. Učionica treba biti mjesto u kojemu učenici mogu sjediti, hodati ili čak plesati, a gradivo uče razgovarajući s učiteljicom (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006).

Program glazbene kulture otvoren i je daje slobodu učitelju da izabere nastavni sadržaj koji odgovara željama i mogućnostima učenika uz onaj obvezatan, propisani sadržaj. Obavezni je dio nastave slušanje i upoznavanje učenika s pojavnim oblicima glazbe dok je za područje pjevanja naznačena samo količina pjesama koje učitelj izabire s popisa u skladu sa željama i mogućnostima učenika. Učitelj također ima slobodu pri odabiru sadržaja iz područja elemenata glazbene kreativnosti i sviranja. Uz redovitu nastavu, glazbeni u osnovnoj školi uključuje izbornu nastavu, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti (zbor, instrumentalne i vokalne skupine, ples, folklor, posjete priredbama, orkestar...) (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006). Glazba na različite načine utječe na čovjeka te stoga on svoja razmišljanja o određenoj glazbi treba i iskazati, a najlakše se izražava upravo u ugodnoj i opuštenoj atmosferi bez straha hoće li ga netko zbog toga razmišljanja ismijati ili osuditi. „Smisao je glazbe u njoj samoj, i u njoj samoj jest i njezina vrijednost za slušatelje“ (Dobrota i Ćurković 2006: 106).

2.2. Nastavna područja u glazbenoj kulturi

Prema Nastavnome planu i programu za osnovnu školu (2006), nastava glazbene kulture u prva tri razreda osnovnoškolskog obrazovanja podijeljena je na četiri nastavna područja: pjevanje, sviranje, slušanje glazbe, elementi glazbene kreativnosti.

Svako područje razvija određenu sposobnost kod djece. Tako pjevanje „razvija osjećaj točne intonacije i ritma, glazbeno pamćenje i samopouzdanje“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006: 68), a djeca ne moraju tekst pjesama naučiti napamet već ga pamte kontinuiranim ponavljanjem, odnosno pjevanjem pjesmica. Rojko za pjevanje kaže da je ono „najelementarniji, najspontaniji i najprirodniji način glazbenoga ponašanja čovjeka“ (Rojko

2012: 54) čemu u prilog ide to da se i sam predmet dugo vremena zvao – pjevanje.

Drugo je nastavno područje sviranje koje „razvija osjećaj ritma, metra, precizne koordinacije i suradnje“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006: 68). Najveći su nedostaci koji se javljaju u ovome nastavnom području dostupnost (nedostatak) instrumenata (Orffov instrumentarij, melodike, ostali školski instrumenti...), nedostatak vremena za vježbanje i slaba kvaliteta instrumenata (Rojko 2012). Vidulin smatra da „cilj sviranja u razredu nije naučiti učenike odlično svirati glazbalo, već učiniti ih aktivnim sudionicima nastavnoga procesa, pomoći im u boljem razumijevanju glazbenih djela osvještavanjem glazbenih sastavnica, a nastavu glazbe učiniti zanimljivom“ (Vidulin 2013b, prema Svalina 2015: 93) i sve se to može ako su učenici dobro motivirani i zainteresirani i imaju određene uvjete za rad.

„Nastavno područje slušanja glazbe razvija sposobnost slušne koncentracije, specifikacije sluha (mogućnost prepoznavanja zvukova i boja različitih glasova i glazbala), analize odslušanoga djela i uspostavlja osnovne estetske kriterije vrjednovanja glazbe“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006: 68). Dobrota i Ćurković smatraju da je „jedino nastavno područje u kojem je moguć estetski odgoj slušanje glazbe“ (Dobrota i Ćurković 2006: 106). Ovo je područje jedno od najmlađih te se pojavljuje u nastavi glazbene kulture tek 1950. godine (Svalina 2015). Veliku važnost ovom području pridaje i Rojko (2012) koji smatra da ono treba imati i središnje mjesto u nastavi glazbene kulture:

„Samo se slušanjem, a ne vlastitim muziciranjem, može upoznati velika glazba, samo se slušanjem može razviti glazbeni ukus i kritičan odnos prema glazbi, osobito onoj koju posreduju masovni mediji. Samo se slušanjem, a ne vlastitim muziciranjem, može razvijati auditivna sposobnost, zapostavljena danas pretežitom orijentacijom na vizualno u „optičkom vijeku“ u kome živimo. Cilj slušanja jest upoznavanje glazbe i razvoj glazbenog ukusa, a sadržaj glazbeno umjetničko djelo. Osnovni metodički problem slušanja glazbe jest pitanje kako pobuditi učenikovu pozornost da bi slušanje bilo aktivno. Aktivnost učenikova pri slušanju postiže se zadacima postavljenim neposredno prije slušanja“ (Rojko 2012: 71).

Elementi glazbene kreativnosti sadrže improvizaciju ritma i melodije, improvizaciju pokretom te tonsko slikanje. Njihovim provođenjem u nastavi glazbene kulture izoštravamo pojedine glazbene sposobnosti (ritam, intonacija), razvijamo učenikov senzibilitet za glazbu, potičemo maštovitost glazbenoga izraza i samopouzdanje pri iznošenju nekih novih ideja (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006). Kako je prethodno navedeno, ovo nastavno područje nije obvezno, dakle učitelj ga može izabrati ako želi. Najčešće su to učitelji koji su u

svome ranijem obrazovanju pohađali glazbenu školu ili tečaj te su time stekli dovoljne kompetencije da izvode ovaj zadatak (Svalina 2015).

U četvrtom se razredu pojavljuje novo nastavno područje - glazbene igre. Igra je sama po sebi zanimljivija djeci mlađe školske dobi te je stoga nelogično to što se ona pojavljuje kao nastavno područje tek u četvrtome razredu.

„Nelogično je to što se glazbene igre pojavljuju samo u četvrtom razredu. Budući da je to aktivnost u kojoj rado sudjeluju upravo djeca mlađe školske dobi, glazbene igre trebaju biti navedene i u programima za prva tri razreda, a ne samo u četvrtom razredu“ (Svalina 2015: 38).

2.3. Izvannastavne glazbene aktivnosti

Ono što se danas očekuje od učenika je da oni aktivno sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu, da samostalno donose svoje odluke, da rješavaju probleme u skupini ili timu. Aktivnosti koje najbolje pogoduju razvijanju tih karakteristika upravo su izvannastavne i izvanškolske aktivnosti (Šiljković, Rajić i Bertić 2007). „Izvannastavne aktivnosti različiti su organizacijski oblici okupljanja učenika u slobodno izvannastavno vrijeme u školama koji imaju pretežno kulturno-umjetničko, športsko, tehničko, rekreacijsko, i znanstveno (obrazovno) obilježje“ (Cindrić 1992, prema Šiljković, Rajić i Bertić 2007: 137). „Uz različite oblike nastavnoga rada, Zakon o osnovnom školstvu, kao i Nastavni plan i program, zapravo obvezuju školu na organiziranje izvannastavnih aktivnosti za učenike kako bi se na što djelotvorniji način ostvarili ciljevi i zadaće osnovnoga školstva“ (Cindrić 1992, prema Šiljković, Rajić i Bertić 2007: 137). Djeca u svoje slobodno vrijeme slušaju raznovrsnu glazbu čiju kvalitetu najčešće nitko ne provjerava. Zadaća učitelja prema Nastavnom planu i programu za osnovnu školu (2006) je da potiču učenike na slušanje i pjevanje odabrane glazbe. Upravo s pomoću izbornih, izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti možemo učenike još više usmjeriti k tome da se što više bave glazbom (Dubovicki, Svalina i Poleta 2014).

Mnogobrojne su izvannastavne glazbene aktivnosti u školama, a one koje će se provoditi u određenoj školi ovise o stručnosti učitelja za tu aktivnost i postojanju uvjeta u školi da se ta aktivnost kvalitetno izvodi. Učenici sami odabiru u koju grupu će ići i čime se žele dodatno baviti. Aktivnim učenjem „učenici sami otkrivaju, stvaraju, prosuđuju, analiziraju, uspoređuju i vrednuju sadržaje te obogaćuju osobno iskustvo. Dakle, stječu uvjete za promicanje promjena u ponašanju i za osiguravanje ključnih kompetencija u cjeloživotnom

razvoju“ (Vidulin-Orbanić 2008b, prema Dubovicki, Svalina i Poleta 2014: 558). Prema istraživanju autorice Vidulin-Orbanić iz 2006. godine ustanovljeno je da 88% istarskih škola provodi neki oblik izvannastavne glazbene aktivnosti. Neke od njih su pjevački zbor, sviranje (pojedinačno i u ansamblu), glazbena slušaonica, skladanje, folklor te glazbeni projekt (Vidulin-Orbanić 2008, prema Dubovicki, Svalina i Poleta 2014). Potaknute istraživanjem Vidulin-Orbanić, autorice Dubovicki, Svalina i Poleta (2014) provode svoje istraživanje o izvannastavnim aktivnostima u osnovnim školama Osječko-baranjske županije, a najveću pozornost posvetile su izvannastavnim glazbenim aktivnostima. Istraživanjem su utvrdile sljedeće izvannastavne glazbene aktivnosti: ritmika, plesne skupine, pjevački zbor te folklor (Dubovicki, Svalina i Proleta 2014). U oba istraživanja najčešća je aktivnost zbor, dakle učenici se najčešće bave nastavnim područjem pjevanja i slušanja dok je sviranje manje zastupljeno.

„Izvannastavne glazbene aktivnosti treba obilježavati raznovrsnost, dinamičnost, oslobođenost krutih nastavnih planova i programa, krute discipline, ocjena i straha. Učenici trebaju imati mogućnost opredjeljivati se za konkretne glazbene aktivnosti u skladu sa svojim interesima za pojedina glazbena područja“ (Dubovicki, Svalina i Proleta 2014: 575). „Ostvarivanje vlastitih interesa, učenje kroz igru i mogućnost kreativnog izražavanja pridonose pozitivnoj atmosferi i stvaraju dobru podlogu razvoju ličnosti kod mladih osoba“ (Proleta i Svalina 2011: 151). Budući da je satnica nastave glazbene kulture samo 35 sati godišnje, izvannastavne glazbene aktivnosti sa svojih najmanje 35 sati prilika su učiteljima da one učenike koji to žele, još više uvedu u glazbenu kulturu te razviju njihove glazbene sposobnosti (Šulentić Begić, Begić i Grundler 2016). Prednost izvannastavnih aktivnosti je ta što ju predaje učitelj koji radi u osnovnoj školi i učenici ga poznaju, te se aktivnosti dodatno ne plaćaju što nije slučaj s izvanškolskim aktivnostima. Stoga su one prihvatljivije učenicima i roditeljima (Šulentić Begić, Begić i Grundler 2016).

2.4. Izvanškolske glazbene aktivnosti

„Izvanškolske aktivnosti čine različiti organizacijski i programski oblici okupljanja učenika u društvima, klubovima i drugim institucijama izvan škole“ (Cindrić 1992, prema Šiljković, Rajić i Bertić 2007: 137). Izvanškolske, kao i izvannastavne aktivnosti, specifične su po tome što je učenik koji ih pohđa jako motiviran, lakše usvaja nova znanja te samim time uspijeva obraditi veću količinu gradiva u kraćem roku (Šiljković, Rajić i Bertić 2007). Ponuda aktivnosti u školama nije toliko raznovrsna kao ona izvan nje. Stoga se djeca koja su

zainteresirana za nekakav drugi izbor odlučuju upisati na izvanškolske aktivnosti. Ovim aktivnostima pripadaju programi glazbenih ili plesnih škola, razni tečajevi sviranja, glazbene radionice, folklor, plesne skupine (latino-američki plesovi, standardni plesovi, balet, akrobatski rock'n'roll). Mogućnost pohađanja ovih aktivnosti najčešće nalazimo u gradskim sredinama (Šulentić Begić, Begić i Grundler 2016) što može biti problem djeci iz ruralnih područja koja za pohađanje navedenih aktivnosti u gradu moraju imati organizirani prijevoz. Ako nema autobusne ili željezničke linije, djecu najčešće voze roditelji. Ako se raspored izvanškolskih aktivnosti poklapa s roditeljskim smjenama na poslu, djeci bavljenje željenom aktivnošću najčešće biva uskraćeno jer nemaju kako putovati.

3. FOLKLOR

Folklor je stvaralaštvo utemeljeno na tradiciji neke kulturne zajednice koje pojedinci ili skupine uče i reproduciraju pretežno usmeno, oponašanjem ili na neki drugi (neformalni) način, a njime se izražava kulturni i sociološki identitet te zajednice. On je u značenju zajedničkog imena za tradicijsku umjetnost koja sadržava oblike književnosti (usmena ili pučka književnost), glazbe (folklorna ili narodna glazba), plesova (folklorni ili narodni ples), dramskoga izraza (folklorno kazalište) te likovnoga stvaralaštva (folklorni likovni izraz).¹

William Thoms upotrijebio je pojam folklor prvi put 1864. godine. Od tada je taj pojam poprimio različita značenja te se proširio na materijalnu i duhovnu kulturu. Tradicijom se prenose iskustva, običaji, vjerovanja, znanja, kulturne vrijednosti neke zajednice na novi naraštaj.² Često se pojam tradicija izjednačuje s pojmom folklor. „Tradicija se, u smislu folkloru redovito veže uz prošle oblike kulture ili uz one oblike kulture koji nestaju i suprotstavlja se suvremenome zapadnoeuropskom društvu ili civilizaciji“ (Čapo Žmegač i sur. 1998: 17).

U Hrvatskoj zapisivanje i istraživanje folkloru počinje u 19. stoljeću, a intenzivira se 1946. godine kada je u Zagrebu osnovan Institut za etnologiju i folkloristiku. Od kraja 1970. godine Institut započinje istraživanje dječjega folkloru i dječje tradicije te zahvaljujući njihovom interesu danas imamo prikupljenu građu dječjega folkloru i dječje usmenosti (Marković 2009).

¹ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=20034> pribavljeno 16. 9. 2017.

² <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=61966> pribavljeno 19. 9. 2017.

3.1. Folklor kao dio redovite nastave glazbene kulture

Folklor se u redovitoj nastavi glazbene kulture pojavljuje u nastavnome području slušanja glazbe. Ono je učitelju obvezni dio nastavnoga sadržaja. Učitelj je slobodan u odabiru konkretnih primjera za određenu nastavnu jedinicu kao i u područjima, temama i cjelinama u kojima se nastavni rad temelji na slušanju glazbe, a to su folklorna glazba, glazbala, glazbene vrste i glazbeno-stilska razdoblja, oblikovanje glazbenoga djela, pjevački glasovi (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006). „Nastavne cjeline Folklorna glazba postavljene su posebno, izvan tablica po razredima. U odgovarajućim razredima naznačeno je samo koliko takvih cjelina treba obraditi. Učitelju je prepušten izbor redosljeda obrade kako bi se moglo poštovati načelo zavičajnosti“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006: 66). Hrvatska je iznimno bogata folklornom glazbom i baštinom te se dijeli na tri zone – panonsku, dinarsku i jadransku zonu. U Nastavnom planu i programu za osnovnu školu (2006) podijeljena je na šest regija kako bismo mogli zadovoljiti načelo zavičajnosti. Te su regije: Slavonija i Baranja, Podravina i Posavina, Hrvatsko zagorje i Međimurje, Banovina i Lika, Istra i Kvarner te glazba dalmatinskih otoka, Dubrovnika i dalmatinske obale.

Također, u njemu stoji napomena za teme iz folklorne glazbe :

„Svi se pojmovi izvode iz slušanja glazbenih primjera po sljedećem načelu: najprije se sluša glazbeni primjer, a zatim se - razgovorom - iz glazbe izvode zaključci. Gdje god i kad god je to moguće, treba se poslužiti i video komponentom te uvesti i ostale folklorne elemente: običaje, nošnje. Samo se po sebi razumije da će se pjevati pjesme s obrađivanih folklornih područja. Učenici moraju znati prepoznati glazbu prema folklornoj pripadnosti, na glazbenom primjeru opisati značajke te prepoznati glazbala po zvuku i opisati ih prema slici. Znanje učenika provjeravati isključivo uz upotrebu glazbenih primjera“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu 2006: 67).

3.2. Folklor kao izvannastavna aktivnost

Jedna je od opcija za koju se opredjeljuju učitelji primarnoga obrazovanja kada predlažu izvannastavnu aktivnost koju bi vodili folklor. Takva, kao i druge izvannastavne aktivnosti „ne bi smjela biti prostor u kojemu će se učenike pripremati za natjecanja i mjesto popunjavanja satnice onih učitelja koji nisu zainteresirani za pojedinu izvannastavnu aktivnost, nego slobodan, spontan, dinamičan, raznovrstan, elastično organiziran prostor koji polazi od interesa učenika, njihovih želja, sklonosti i nadarenosti“ (Mlinarević i Brust Nemet 2012: 66). Kvalitetno vođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti pa tako i folkloru mogu

osigurati jedino učitelji koji su imali kvalitetno glazbeno obrazovanje, odnosno oni koji imaju dovoljno razvijene kompetencije za vođenje glazbenih aktivnosti (pjevanja, sviranja, glazbenoga stvaralaštva itd.). Malo je učitelja koji su se tijekom svoga osnovnoškolskoga i srednjoškolskoga obrazovanja dodatno bavili glazbom (išli u glazbenu školu, bili uključeni u rad kulturno-umjetničkih društava, pohađali tečajeve i sl.) pa je stoga jako važno glazbeno obrazovanje koje se dobije na učiteljskim studijima (Svalina, Bistrović i Peko 2016). Folklor obuhvaća pjesmu, ples, sviranje, a sudjelujući u folklornom plesu u djeci se budi interes, razumijevanje i poštovanje prema narodnome stvaralaštvu te se razvija potreba za očuvanjem narodne baštine (Šulentić Begić 2015). Njeguju se običaji svoga zavičaja te se razvija osjećaj pripadnosti kraju iz kojega potječu. Učenici rade u skupini, razvijaju suradnju, timski rad, poboljšavaju svoje samopouzdanje, motoričke, plesne i glazbene sposobnosti. Njihovu intrinzičnu motivaciju koja ih pokreće da se bave ovom aktivnosti treba potaknuti i škola tako što će ih ekstrinzično motivirati organizacijom priredbi i nastupa kako bi oni pokazali što znaju i potvrdili „vlastito ja u razredu, skupini, školi i izvan škole“ (Mlinarević i Brust Nemet 2012: 67).

3.3. Folklor kao izvanškolska aktivnost

Djeca koja vole plesati osim u izvannastavnim folklornim aktivnostima, mogu svoju potrebu zadovoljiti i u izvanškolskim aktivnostima. Folklorna društva u okviru svog djelovanja najčešće imaju organizirane plesne sekcije koje su namijenjene mlađim polaznicima, ponekad podijeljene i po dobnim skupinama te se kod njih na taj način budi interes za folklornu tradiciju (Šulentić Begić, Begić i Grundler 2016). Prema istraživanju Šulentić Begić, Begić i Grundler (2016) vidimo da su izvannastavne glazbene aktivnosti popularnije od izvanškolskih kod ispitanih učenika. Autori pretpostavljaju da je to zbog toga što su izvannastavne aktivnosti organizirane u školi, i to u vremenu koje najbolje odgovara učenicima te se za pohađanje istih ne mora organizirati nikakav dodatni prijevoz. Također, većina izvannastavnih aktivnosti besplatna je dok se izvanškolske aktivnosti često dodatno plaćaju što može biti problem i razlog zbog kojega one nisu toliko popularne kao izvannastavne.

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi stavove budućih učitelja primarnoga obrazovanja o izvannastavnim folklornim aktivnostima. U skladu s ciljem istraživanja postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

- Koliko je ispitanika imalo mogućnost pohađanja izvannastavne folklorne aktivnosti tijekom vlastitoga obrazovanja te jesu li ju pohađali?
- Koliko je ispitanika bilo ili je sada član kulturno-umjetničkog društva?
- Smatraju li se ispitanici kompetentnima za provedbu izvannastavne folklorne aktivnosti u budućnosti?
- Smatraju li ispitanici da djeca trebaju učiti o tradiciji?
- Smatraju li ispitanici da izvannastavne folklorne aktivnosti imaju utjecaj na poboljšanje motoričkih sposobnosti kod djece?
- Smatraju li ispitanici da su folklorne aktivnosti nepotrebne u školama?

4.2. Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na ukupno 119 studenata učiteljskoga studija, budućih učitelja. Od ukupnog broja ispitanika njih 10 (8,4%) bili su muškoga, a 109 (91,6%) ispitanika ženskoga spola. Ispitanicima je objašnjena svrha i cilj istraživanja. Istraživanje je bilo anonimno te je provedeno internetskom anketom koja je bila otvorena mjesec dana, od 20. lipnja do 20. srpnja 2017. godine.

4.3. Metode prikupljanja podataka

Podatci su prikupljeni anketnim upitnikom koji je napravljen s pomoću Google obrasca u svrhu ovoga istraživanja.

Anketa daje uvid u stavove i razmišljanja budućih učitelja primarnoga obrazovanja o izvannastavnim folklornim aktivnostima. Anketni upitnik sastojao se od 19 pitanja. Na početku upitnika ispitivali su se sociodemografski podatci ispitanika: spol, godina studija te mjesto u kojemu su pohađali svoju osnovnu školu (selo, grad). U drugom su se dijelu upitnika ispitivali stavovi i mišljenja o važnosti izvannastavnih folklornih aktivnosti, susretanju

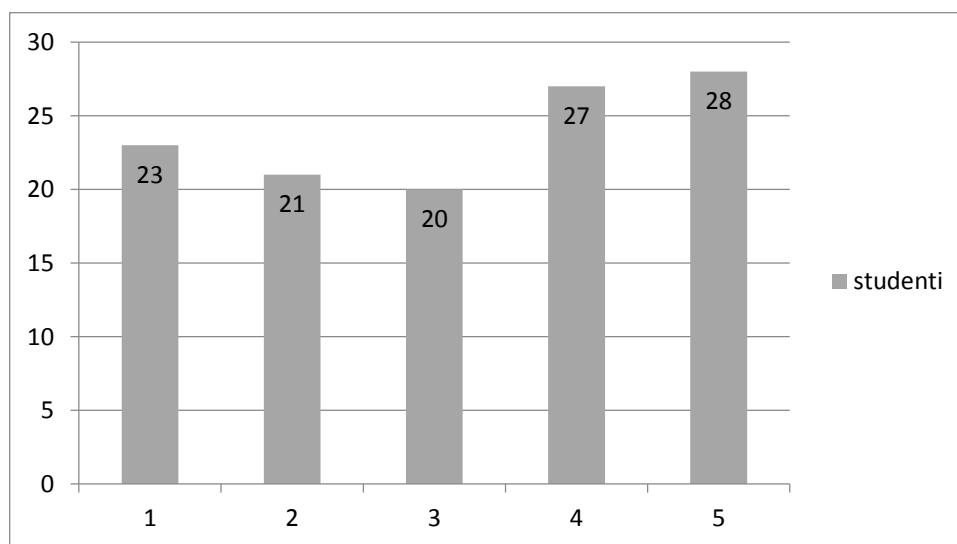
studenata s tim aktivnostima tijekom svoga dosadašnjeg školovanja, bavljenju takvim aktivnostima danas te promišljanju žele li se baviti njima i u svome budućem radu. Na pitanja se odgovaralo s DA, NE i MOŽDA, a određene odgovore trebalo je detaljnije objasniti.

4.4. Metode obrade podataka

Kada se anketa napravi s pomoću Google obrasca, on odgovore odmah sprema u tablicu u programu Microsoft Excel. Zatim su rezultati obrađeni i prikazani s pomoću grafikona.

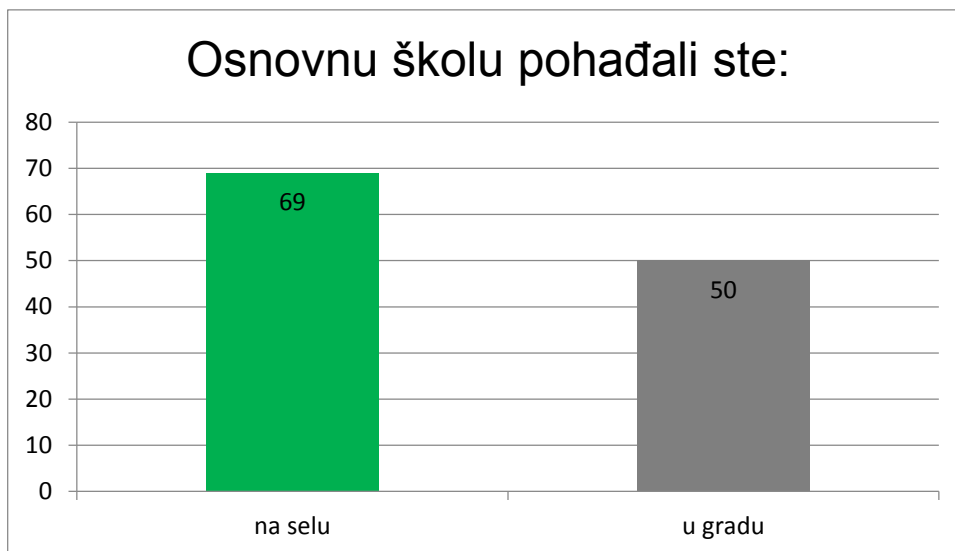
4.5. Ispitanici istraživanja

U uzorku za ovo istraživanje ispitano je 119 studenata Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, dislociranoga studija u Slavonskome Brodu. Kao što vidimo iz slike 1., među ispitanim studentima bila su 23 studenta koja pohađaju prvu godinu (19,3%), 21 student druge godine (17,6%), 20 studenata treće godine (16,8%), 27 studenata četvrte godine (22,7%) i 28 studenata pete godine fakulteta (23,5%).

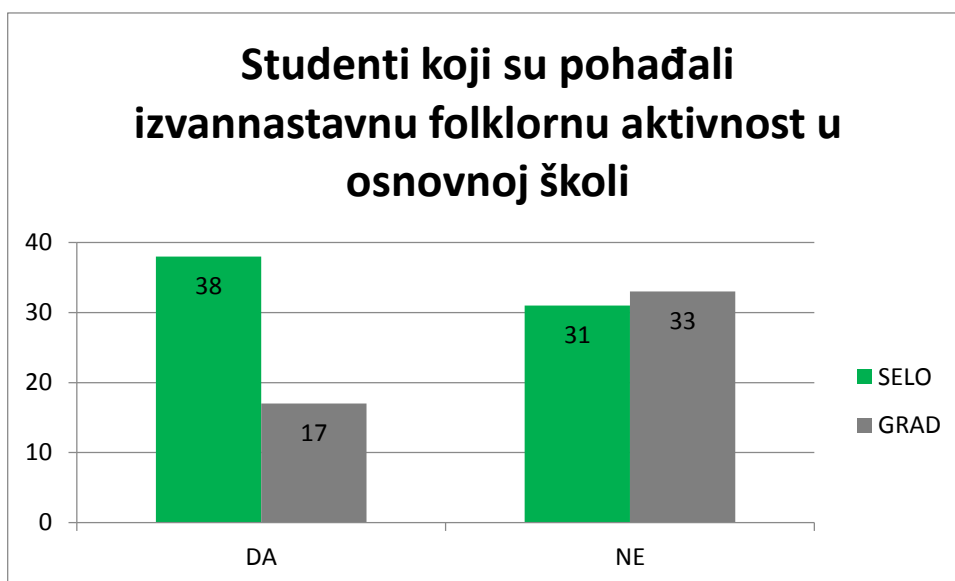
Slika 1. Anketirani studenti podijeljeni po godinama studija

Od ukupnoga broja anketiranih studenata njih 50 (42%) osnovnu je školu pohađalo u gradu, a ostalih 69 (58%) na selu (slika 2.).

Slika 2. Mjesto pohađanja osnovne škole ispitanika

Iz slike 3. vidljivo je da su studenti koji su osnovnu školu pohađali na selu češće sudjelovali u izvannastavnim folklornim aktivnostima (55,07%) od onih koji su osnovnu školu pohađali u gradu (34%).

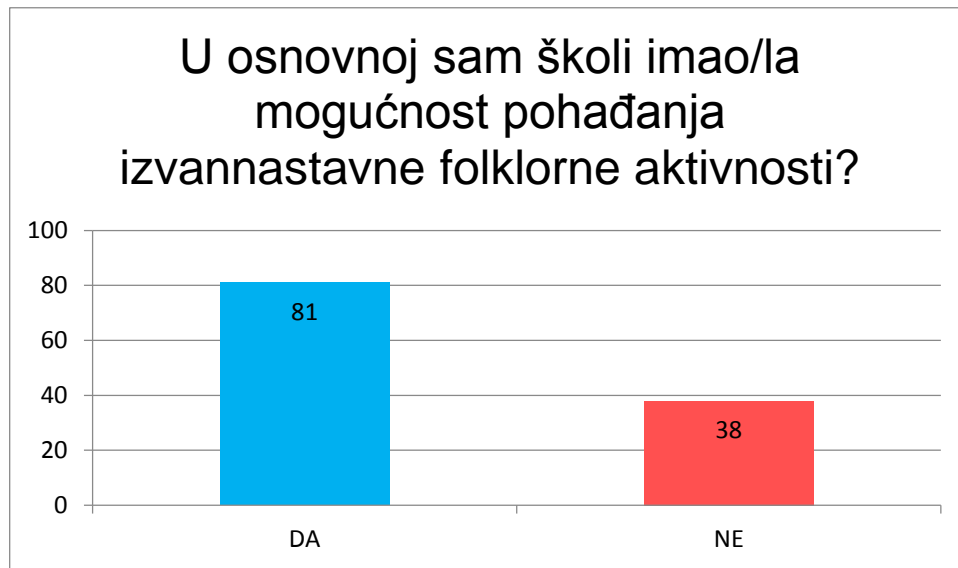

Slika 3. Grafički prikaz pohađanja izvannastavne folklorne aktivnosti ovisno o mjestu pohađanja osnovne škole

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

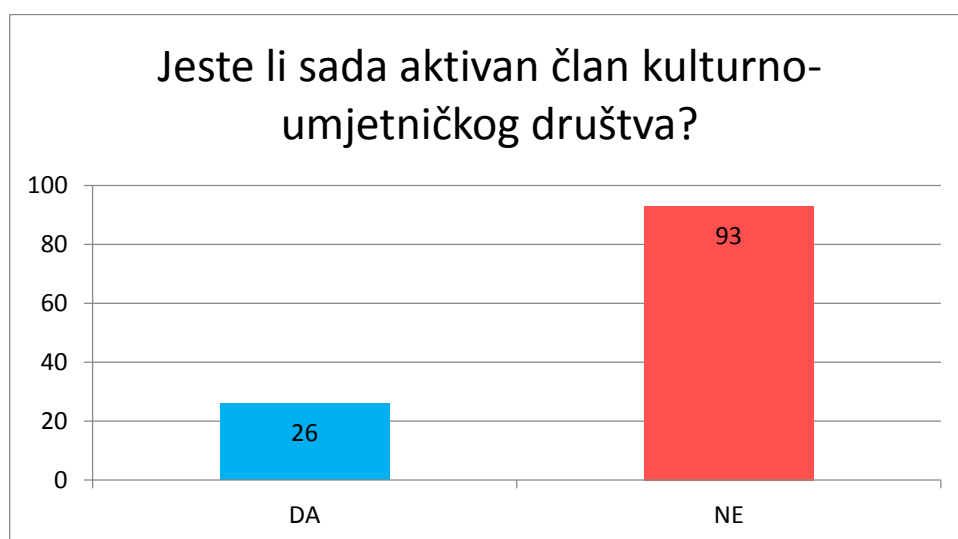
Na pitanje koje je glasilo „U osnovnoj sam školi imao/la mogućnost pohađanja izvannastavne folklorne aktivnosti?“ studenti su trebali odgovoriti s DA ili NE. Na slici 4.

prikazani su odgovori. 81 student (68,1%) imao je mogućnost pohađanja navedene aktivnosti, a njih 38 (31,9%) nije.

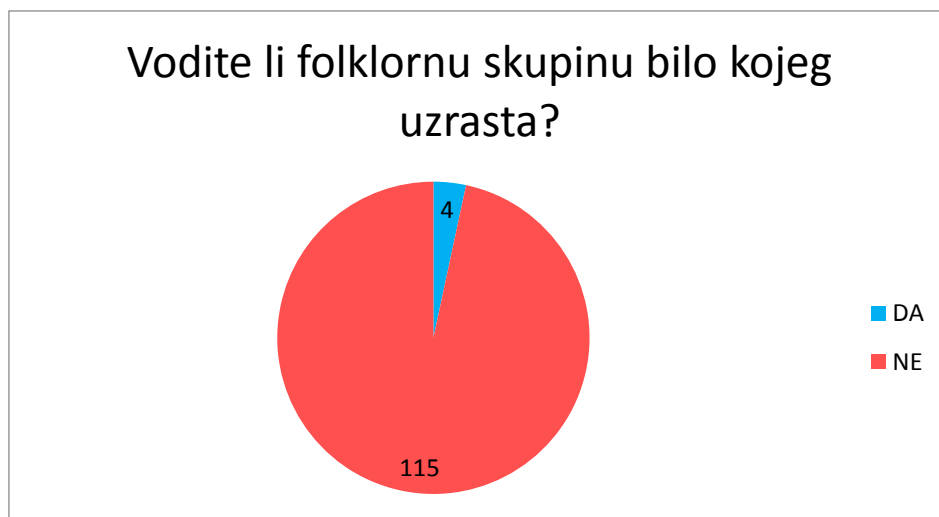
Slika 4. Mogućnost pohađanja folklornih aktivnosti

Ovu aktivnost u osnovnoj školi pohađalo je 56 ispitanika (47,1%) dok njih 63 nisu (52,9%). Sljedeće pitanje bilo je jesu li ikada bili članovi kulturno-umjetničkog društva na što je 61 ispitanik potvrdno odgovorio (51,3%) dok je njih 58 imalo negativan odgovor (48,7%). Četvrto pitanje glasilo je „Jeste li sada aktivan član kulturno-umjetničkog društva?“. Ovo je pitanje također bilo dihotomno te su na njega ispitanici odgovorili s DA ili NE (slika 5.). 26 ispitanika (21,8%) i dalje su aktivni članovi kulturno-umjetničkih društava dok njih 93 nisu članovi (78,2%). Ovdje vidimo veliku razliku u odnosu prije i sada.

Slika 5. Aktivnost ispitanika u kulturno-umjetničkim društvima

„Vodite li folklornu skupinu bilo kojeg uzrasta?“ bilo je peto pitanje u anketi na koje su također studenti odgovarali s odgovorima DA ili NE. Slika 6. prikazuje odgovore na ovo pitanje.

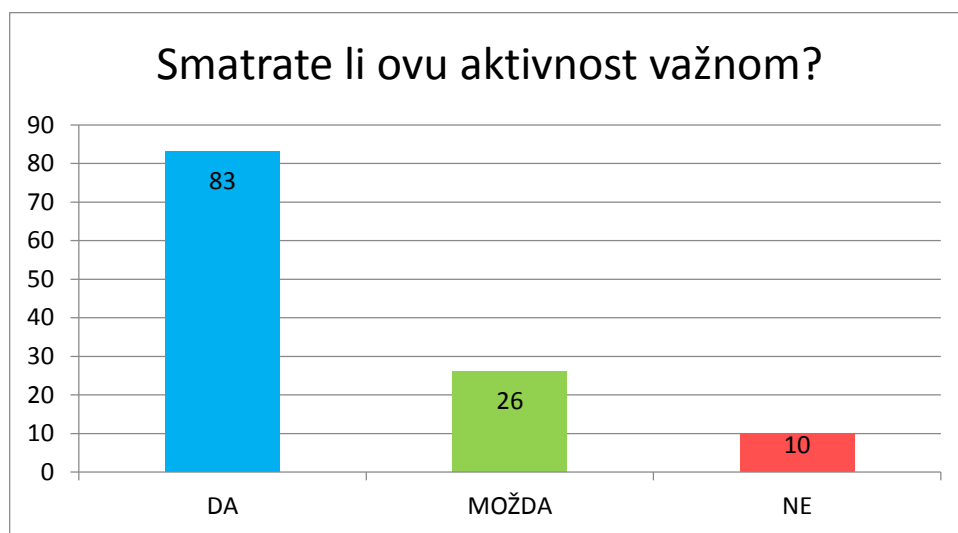
Slika 6. Odgovori ispitanika na pitanje „Vodite li folklornu skupinu bilo kojeg uzrasta?“

Na slici 7. vidimo kako su studenti odgovorili na pitanje „Smatrate li se kompetentnim za provedbu izvannastavne folklorne aktivnosti u vašoj budućnosti?“. U ovom pitanju imali su tri moguća odgovora. Njih 18 odgovorilo je potvrdno na ovo pitanje (15,1%), 49 ih je odgovorilo negativno (41,2%) dok se njih 52 možda smatra kompetentnima (43,7%).

Slika 7. Kompetentnost studenata

Sedmo i osmo pitanje bilo je povezano. Ispitanici su prvo morali odgovoriti na pitanje s DA, NE i MOŽDA, a zatim su svoj odgovor morali pobliže objasniti u osmom pitanju koje je bilo otvorenoga tipa. Pitanje je bilo „Smatrate li ovu aktivnost važnom?“. Ova je aktivnost studentima važna što možemo vidjeti i iz njihovih odgovora jer je njih 83 odgovorilo potvrdno (69,7%) dok ih se 26 opredijelilo za odgovor MOŽDA (21,85). Samo njih 10 imalo je negativan odgovor (8,4%) (slika 8.).

Slika 8. Važnost folklorne aktivnosti u školi

Objašnjenja odgovora su različita, a neka od njih glase :

„Bitno je djecu učiti njegovati tradicijske običaje. Također je važno poticati tjelesnu aktivnost kod djece, a koja je ovakvom izvannastavnom aktivnošću itekako izražena. Folklorna je aktivnost način kulturnoga izražavanja, a pomaže djetetu da se identificira s grupom i tako razvija svoje socijalne vještine.“ (5. godina)

„Smatram je važnom zbog toga što nije na odmet da učenici znaju određene folklorne plesove. Tako uče o kulturi, a pritom se i zabavljaju. Spaja se ugodno s korisnim.“ (2. godina)

„Obogaćuje učenička znanja, vještine i sposobnosti, potiče aktivizam učenika i poštivanje tradicionalnih dobara.“ (4. godina)

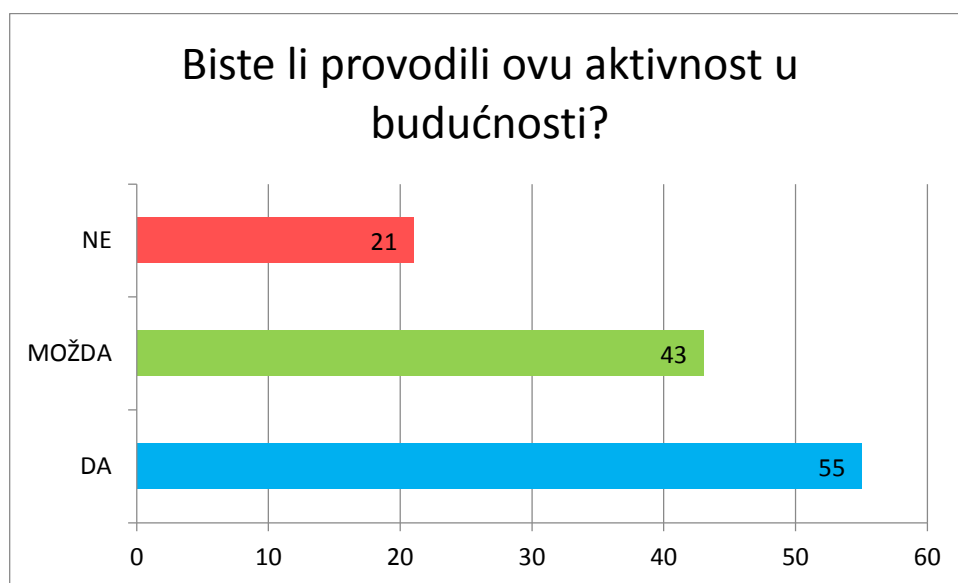
„Svako promicanje kulture, tradicije i običaja te provođenje istih važno je za razvoj društva pa tako i djece.“ (2. godina)

„Mislim da je svaka aktivnost važna. Nema neke "važnije" aktivnost. Djeca sama odlučuju na što će ići, a na što neće.“ (1. godina)

„Smatram je jednako važnom kao i neakve druge izvannastavne aktivnosti. Stvar je interesa djece.“ (4. godina)

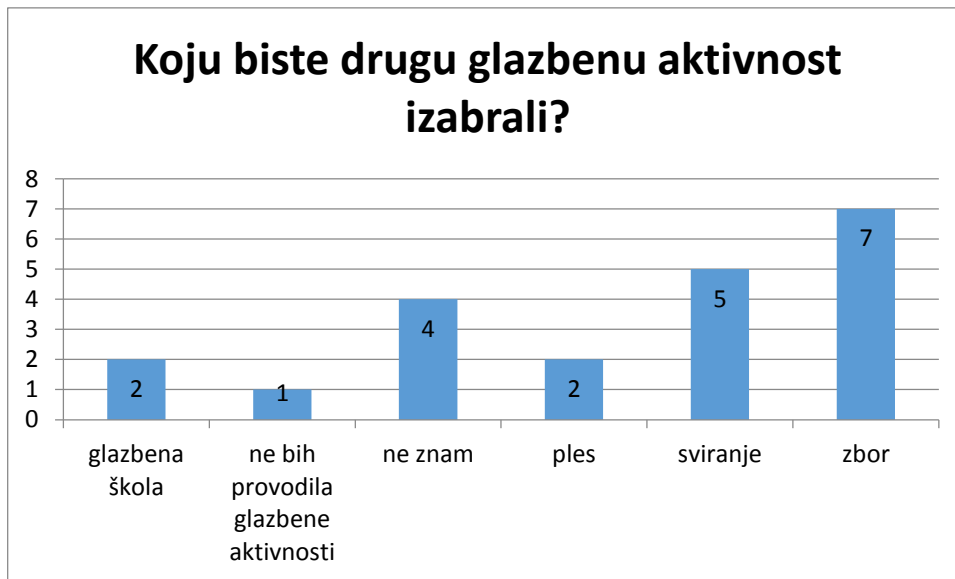
„Osobno nisam ljubitelj folklor pa onda i ne uviđam njegovu važnost.“ (4. godina)

Slika 9. prikazuje studentske odgovore na pitanje bi li oni provodili ovu aktivnost u budućnosti.

Slika 9. Provođenje folklorne aktivnosti u budućnosti

Većina ispitanika pozitivno je odgovorila na ovo pitanje, njih 55 (46,2%) dok ih 43 možda želi provoditi (36,1%), a 21 odbija ovu mogućnost (17,6%). Ispitanici koji su dali negativan odgovor, dodatno su odgovorili na sljedeće pitanje „Kuju biste drugu glazbenu aktivnost izabrali?“ Odgovore možemo vidjeti na slici 10.

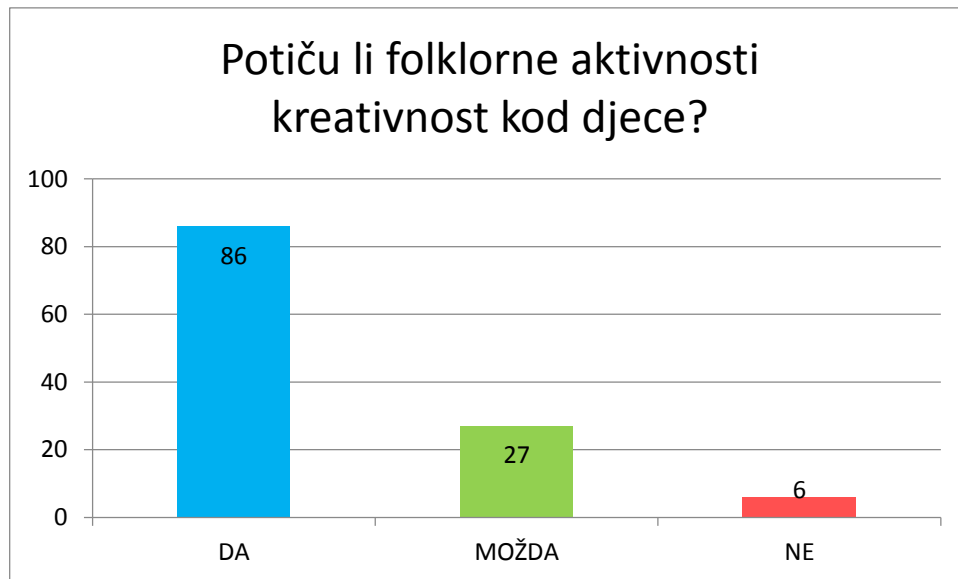

Slika 10. Druge glazbene aktivnosti

Kao što nam grafički prikaz prikazuje, većina ispitanika koja je odgovorila negativno na prethodno pitanje, izabrala bi zbor kao drugu glazbenu aktivnost koju bi vodili (33,33%). Sviranje nekog instrumenta je drugi izbor (23,81%) dok njih 19,05% ne zna koju bi aktivnost izabrali. Dvoje ispitanika odgovorilo je da bi bolje poučavalo djecu neku drugu vrstu plesa, nego folklorne plesove (9,52%) dok jedno ne bi uopće provodilo glazbenu aktivnost (4,76%). Dva odgovora bila su za glazbenu školu, ali kako samo ime kaže ono je škola, a ne izvannastavna aktivnost.

110 ispitanika smatra da djeca trebaju učiti o tradiciji i običajima (92,4%) dok je njih 8 neopredijeljeno (6,7%). Samo se jedan ispitanik ne slaže s ovom tvrdnjom (0,8%). Analizom ovoga odgovora potvrđeno je ono što su ispitanici napisali u osmom pitanju.

Sljedeće pitanje bilo je „Potiču li folklorne aktivnosti kreativnost kod djece?“. Odgovor možemo vidjeti na slici 11.

Slika 11. Odgovori studenata na pitanje potiču li folklorne aktivnosti kreativnost kod djece

Samo 6 ispitanika (5%) smatra da folklorne aktivnosti ne razvijaju kreativnost kod djece. Njih 27 (22,7%) vidi moguću vezu između te dvije stvari dok 86 ispitanika (72,3%) smatra da folklorne aktivnosti svakako potiču kreativnost kod djece.

Na pitanje da usporede vezu folklornih aktivnosti i motoričkih sposobnosti, 103 ispitanika (86,6%) smatra da folklorne aktivnosti utječu na poboljšanje motoričkih sposobnosti kod djece. 15 ispitanika (12,6%) vidi moguću povezanost dok jedna osoba (0,8%) smatra da folklorne aktivnosti nikako ne doprinose poboljšanju motoričkih aktivnosti kod djece. Ispitanici su dali i razna objašnjenja na to pitanje. Većina ih se slaže da su folklorne aktivnosti ujedno i tjelesne aktivnosti jer se djeca na njima igraju, razgibavaju, plešu te samim time poboljšavaju svoje motoričke sposobnosti. Navedena objašnjenja glase:

„Folklorne aktivnosti zahtijevaju različite pokrete te time najviše utječu na razvoj preciznosti i koordinacije kod djece. One ispunjavaju djetetovu prirodnu potrebu za kretanjem i na neki način potiču dijete na tjelesnu aktivnost.“ (5. godina)

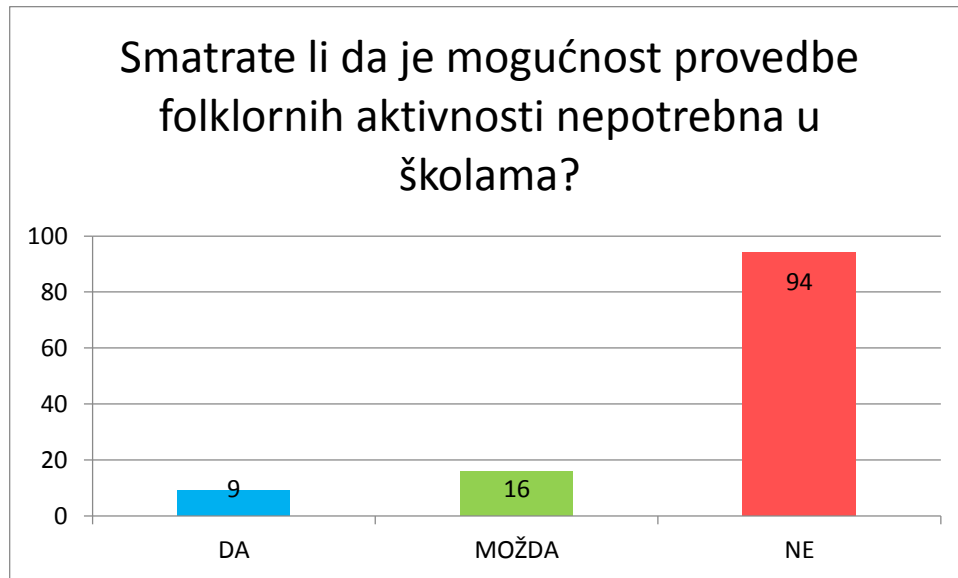
„Djeca vježbaju, slušaju, imitiraju te prate, stvaraju i izvode pokrete tijelom. Tako poboljšavaju ravnotežu, koordinaciju i finoću pokreta.“ (5. godina)

„Niti jedan ples nije lako naučiti plesati. Posebice nije lako djeci, a na ovaj način oni mogu poboljšati svoje motoričke sposobnost.“ (4. godina)

„Poboljšavaju gibljivost, izdržljivost, koordinaciju, snagu, brzinu kao i samopouzdanje.“ (3. godina)

„Aktivnim sudjelovanjem u folklornim aktivnostima djeca stječu snagu, brzinu, ravnotežu, izdržljivost i gibljivost.“ (4. godina)

Posljednje pitanje glasilo je „Smatrate li da je mogućnost provedbe folklornih aktivnosti nepotrebna u školama?“ Odgovore možemo vidjeti na slici 12.

Slika 12. Odgovori studenata na pitanje o mogućnosti provedbe folklornih aktivnosti u školama

Kao što je vidljivo iz slike 12., najviše ispitanika smatra da ova aktivnost nije nepotrebna u školama, točnije njih 94 (79%). Navedena objašnjenja glase:

„Potrebno je, djeca inače vole plesati, vole igru, pokret pa im treba to i omogućiti. Pogotovo ako uz sve to nauče narodne običaje svoga kraja i domovine.“ (5. godina)

„Svakako bi se ovakve aktivnosti trebale provoditi u školama. One zadovoljavaju različite potrebe djeteta (kretanje, pripadanje grupi), ali i razvijaju njihove sposobnosti i vještine (kognitivne, motoričke, društvene).“ (5. godina)

„Folklorne aktivnosti trebamo što više promicati kako bi ih učenici što lakše prihvatili. Kada bi učenici češće bili okruženi folklornim aktivnostima, onda im one ne bi bile strane i postoji puno veća mogućnost da će ih prakticirati čak i izvan škole, u KUD-ovima. Nužno je da učenici budu u doticaju s folklornim aktivnostima kako bi nastavili čuvati kulturnu baštinu i njegovati stare običaje jer kako se kaže: „Na mladima svijet ostaje.““ (3. godina)

„Treba uvesti folklorne aktivnosti jer da su nevažne ne bi bile uključene u TZK (narodni ples po običaju).“ (4. godina)

„Takav oblik aktivnosti nije nepotreban nego poželjan. U svijetu tehnologije, kada se djeca i mladi udaljuju jedni od drugih, potreban je takav oblik aktivnosti u kojemu se zajedno nalaze i surađuju osobe različite dobi.“ (1. godina)

„Folklor kao aktivnost treba se provoditi u školama jer su djeca u današnje vrijeme slabo aktivna. Smatram da treba poticati sve što uključuje povećanje tjelesne aktivnosti jer osim tjelesnoga takva aktivnost djeluje i na psihički razvoj djeteta. Potiče samopouzdanje i doprinosi socijalizaciji djeteta.“ (3. godina)

Sljedeći odgovor koji je izabralo najviše ispitanika je MOŽDA (13,4%). Dakle oni nisu sigurni u svoj izbor.

„Folklor bi se trebao provoditi u školama radi upoznavanja djece s tradicijom i folklorom.“ (1. godina)

„Sve je do ljudi koje to zanima.“ (1. godina)

„Ako u mjestu ima KUD, možda bi bilo dobro djeci ponuditi drugi oblik izvannastavne aktivnosti koji se izvan škole ne provodi. S druge strane, izvannastavne aktivnosti koje se u školama provode besplatne su (u KUD-u se uglavnom plaća članarina) što bi sigurno dobro došlo djeci koja se žele baviti folklorom, a slabijeg su ekonomskog stanja.“ (3. godina)

„Postoje razne izvannastavne aktivnosti koje mogu biti alternativa za razvijanje motoričkih sposobnosti koje su važne za razvoj i odrastanje.“ (2. godina)

Najmanje odgovora je za opciju da je provedba folklornih aktivnosti nepotrebna u školama. To smatra 9 ispitanika (7,6%). Njihova su mišljenja;

„Ako to žele, učenici se u svoje slobodno vrijeme mogu baviti folklorom. Smatram da bi ih u školi trebali više podučavati o tehnologiji jer je to budućnost njihova života.“ (3. godina)

„Ima puno drugih izbora za vođenje izvannastavne aktivnosti.“ (2. godina)

6. RASPRAVA

Prema odgovorima ispitanika vidljivo je da su oni koji su osnovnu školu pohađali na selu više pohađali izvannastavne folklorne aktivnosti, nego oni koji su svoju školu završili u gradu. Vidljivo je i da se puno više ispitanika bavilo folklornim aktivnostima te su bili članovi nekog kulturno-umjetničkog društva prije, nego što su to sada. Jako mali postotak ispitanika vodi folklornu skupinu bilo kojeg uzrasta iako je puno više njih u sljedećem pitanju navelo da se smatraju kompetentnima za provođenje istih aktivnosti u budućnosti. „Kompetencija je osobna sposobnost da se čini, izvodi, upravlja ili djeluje na razini određenoga znanja, umijeća i sposobnosti“ (Mijatović 2000, prema Ćatić 2012: 176). Prema ovome može se zaključiti da velik broj ispitanika nije dovoljno siguran u sebe i u svoje mogućnosti, a oni koji jesu možda nemaju priliku već sada provoditi ove aktivnosti jer studiraju izvan svoga mjesta stanovanja i ne mogu se aktivno baviti folklorom. Nadalje, 69,7% ispitanika smatra ovu aktivnost važnom te iznose svoje razloge među kojima se najviše ističe očuvanje tradicije i kulturne baštine. Razmatrajući odgovore na deveto pitanje „Biste li provodili ovu aktivnost u budućnosti?“, uočeno je da skoro pola ispitanika ima potvrđan odgovor, a oni koji se ne slažu s ovom aktivnošću predložili su zbor kao najbolju zamjensku opciju. Svjesni smo činjenice da živimo sjedilačkim načinom života te je potrebno motivirati djecu da se što više kreću i budu tjelesno aktivnija. Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) definirala je tjelesnu aktivnost. Ona za djecu i mlade treba uključivati igru, rekreaciju, sport, tjelesni odgoj u kontekstu obitelji, škole i zajednice (World Health Organization), a folklorna izvannastavna aktivnost upravo nam pruža sve to uz upoznavanje s običajima i kulturom svoga naroda. Druga aktivnost koju su ispitanici predložili bila je sviranje nekog instrumenta koju za jedan školski sat učitelj može provesti s malim brojem učenika kako bi im kvalitetno prenio svoje znanje. Također nikada ne znamo koliko će nam se učenika i s kojim predznanjem prijaviti u našu izvannastavnu aktivnost pa je zbog toga sviranje teško provedivo. Prema Hrvatskom leksikonu tradicija, baština je običaj ili pravilo ponašanja koji prelazi s naraštaja na naraštaj³. 92,4% ispitanika slaže se da je za djecu važno učiti o tome te da ona trebaju znati svoje podrijetlo i stare običaje. Motoričke (kretne) sposobnosti su sposobnosti koje sudjeluju u rješavanju motoričkih zadataka i odgovorne su za učinkovitost našega kretanja. Razlikujemo primarne motoričke sposobnosti (koordinacija, brzina, preciznost, ravnoteža, snaga, gibljivost) od sekundarnih (sposobnost regulacije kretanja, sposobnost energetske regulacije) (Caput-Jogunica 2009).

³ <https://www.hrleksikon.info/definicija/tradicija.html> pribavljeno 7. 9. 2017.

Čak 86,6%, odnosno 103 ispitanika na pitanje „Imaju li folklorne aktivnosti utjecaj na poboljšanje motoričkih sposobnosti kod djece?“ odgovaraju potvrdno što znači da su prepoznali kako ovom izvannastavnom aktivnosti poboljšavamo zdravlje djece. Ne možemo utjecati jednako na sve motoričke sposobnosti jer su nam neke od njih više, a neke manje urođene, ali redovitim vježbanjem ih svakako možemo u nekome obliku unaprijediti. „Na razvoj snage može se učinkovito djelovati tijekom cijelog života dok se na razvoj sposobnosti kao što su: brzina i koordinacija, može najviše utjecati u ranome djetinjstvu“ (Caput-Jogunica 2009: 14). Upravo se mi, budući učitelji, bavimo djecom u toj dobi te uvelike možemo poboljšati njihove motoričke sposobnosti pa bismo trebali birati više takve izvannastavna aktivnosti kao što su folklorne. Na osnovi zadnjeg pitanja „Smatrate li da je mogućnost provedbe folklornih aktivnosti nepotrebna u školama?“ uočeno je da se većina ispitanika ne slaže s tom činjenicom. To što ju žele i dalje kao mogućnost u školama pozitivno je jer tako škole imaju veći izbor izvannastavnih aktivnosti te se učenici mogu odlučiti za ono što im najviše odgovara.

„Većom ponudom izvannastavnih aktivnosti u pojedinoj školi omogućava se zadovoljavanje temeljnih potreba i želja svakog učenika. Izvannastavne aktivnosti predstavljaju najslobodniji oblik nastave u koji se učenici svojevolumno uključuju, a time je omogućeno izgraditi vlastiti profil škole koji će održavati sposobnosti, vještine i želje učenika. Osnovne škole postaju prepoznatljive po svojem bogatstvu različitih izvannastavnih aktivnosti koje su dogovorno sukonstruirane od strane učenika i učitelja“ (Mlinarević i Brust Nemet 2012: 65).

Na osnovi svih dobivenih rezultata može se zaključiti da će studenti, budući učitelji, u budućnosti nastaviti provoditi izvannastavne folklorne aktivnosti u školama. Složili su se s činjenicama da one poboljšavaju motoričke sposobnosti i kreativnost učenika te ih uče o tradiciji i kulturi. Njihovi stavovi većinom su pozitivni te smatraju da djeca trebaju imati što više izbora, a da jedan od njih svakako treba biti i folklor.

7. ZAKLJUČAK

Jedan od problema suvremenoga društva je nedostatak slobodnoga vremena. Roditelji imaju puno obveza i ne stignu se kvalitetno baviti svojom djecom. Djeca su najčešće sama kod kuće te su podložna negativnim utjecajima današnje tehnologije. Kako bi se to izbjeglo, roditelji popunjavaju djeci slobodno vrijeme onim aktivnostima za koje se opredijele, odnosno za koje su motivirani. Te aktivnosti najčešće su vezane za školu, i to u obliku izvannastavnih aktivnosti. Osim izvannastavnih, postoje i izvanškolske aktivnosti koje su se 1953. godine pojavile u školstvu te su nazvane slobodnim aktivnostima (Previšić 1985, prema Šiljković, Rajić i Bertić 2007). Učenicima se omogućuje dodatno razvijanje glazbenih sposobnosti u ugodnoj i opuštenoj atmosferi putem izvannastavnih glazbenih aktivnosti koje su ujedno i dio umjetničkog obrazovanja učenika školske dobi.

Svrha ovoga diplomskog rada bila je ispitati stavove budućih učitelja primarnoga obrazovanja o izvannastavnim folklornim aktivnostima, odnosno ispitati smatraju li se kompetentnim za vođenje tih aktivnosti, uviđaju li njihov utjecaj na djecu i žele li te aktivnosti provoditi u svome budućem radu.

Rezultati istraživanja provedenoga na uzorku studenata primarnoga obrazovanja, od 1. do 5. godine Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, dislociranog studija u Slavnskome Brodu, ukazuju na to koliko se studenti smatraju kompetentnima za vođenje izvannastavnih folklornih aktivnosti te hoće li ih nastaviti provoditi u školama. Smatraju da izvannastavne folklorne aktivnosti poboljšavaju motoričke sposobnosti i kreativnost učenika te ih uče o tradiciji i kulturi. Prema njihovom mišljenju, djeca trebaju imati što više izbora, a jedan od njih svakako treba biti i folklor.

Istraživanjem učeničkih interesa, uvođenjem novih izvannastavnih aktivnosti i cjeloživotnim učenjem stručnih osoba pružamo učenicima mogućnost da zadovolje svoje potrebe, razviju određene vještine, steknu kvalitetno obrazovanje te obogate svoj život.

8. LITERATURA

1. Caput-Jogunica, R., (2009.). Kineziologija – priručnik za studente Učiteljskog fakulteta-dislocirani studij u Slavonskom Brodu. Osijek: Sveučilište u Osijeku
2. Čapo Žmegač, J., Muraj, A., Grbić, J., Belaj, V., Vitez, Z. (1998). Hrvatska etnografija. Zagreb: Matica Hrvatska
3. Ćatić, I. (2012). Kompetencije i kompetencijski pristup obrazovanju. *Pedagoška istraživanja*, 9(1/2), 175-187. Pribavljeno 7. 9. 2017., sa <http://hrcak.srce.hr/113448>
4. Marković, J. (2009). Dječja usmenost i usmenost o djetinjstvu u hrvatskoj etnologiji i folkloristici. *Studia ethnologica Croatica*, 21(1), 255-284. Pribavljeno 19. 9. 2017., sa <http://hrcak.srce.hr/45122>
5. Mlinarević, V., Brust Nemet, M., (2012.) Izvannastavne aktivnosti u školskom kurikulumu. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Učiteljski fakultet u Osijeku
6. Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. (srpanj 2010). Pribavljeno 10. rujna 2017. sa http://www.azoo.hr/index.php?option=com_content&id=1227:nacionalni-okvirni-kurikulum&Itemid=486
7. Nastavni plan i program za osnovnu školu. (kolovoz 2006). Pribavljeno 10. rujna 2017. sa http://www.azoo.hr/index.php?option=com_content&id=5867:nastavni-plan-i-program-za-osnovnu-kolu-hnos-i-ostali-programi-&Itemid=631
8. Rojko, P. (2012). Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti (Glazbena nastava u općeobrazovnoj školi). Zagreb: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Pedagoški fakultet Osijek.
9. Svalina, V. (2015). Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja zapoučavanje glazbe. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Osijek.
10. Svalina, V., Bistrović, K., Peko, A. (2016). Izvannastavne glazbene aktivnosti u prva četiri razreda osnovne općeobrazovne škole. *Napredak : časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 157(1-2), 71-89. Pribavljeno 17. 9. 2017. s <http://hrcak.srce.hr/177224>

11. Šiljković, Ž., Rajić, V., Bertić, D. (2007). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. *Odgojne znanosti*, 9(2), 113-145.
12. Šulentić Begić, J. (2015). Dječji folklorni ples kao čuvatelj tradicije. *Suvremena pitanja (1840-1252)* 19, 136-147.
13. Šulentić Begić, J., Begić, A. i Grundler, E. (2016). Glazbene aktivnost učenika kao protuteža negativnim utjecajima današnjice. *Artos*, (5).
14. World Health Organization (WHO). Global Strategy on Diet, Physical Activity and Health, Physical activity and young people. Pribavljeno 8. 9. 2017. sa http://www.who.int/dietphysicalactivity/factsheet_young_people/en/

9.PRILOZI

9.1. Anketni upitnik

ANKETA

Ova anketa provodi se u svrhu diplomskoga rada *Stavovi budućih učitelja o izvannastavnim folklornim aktivnostima*.

Anketa je u potpunosti anonimna, stoga vas molim da iskreno odgovorite na pitanja.

Unaprijed hvala na sudjelovanju.

Godina studija: 1 2 3 4 5

Spol: muško žensko

Osnovnu školu pohađali ste: u gradu na selu

1. U osnovnoj sam školi imao/la mogućnost pohađanja izvannastavne folklorne aktivnosti ?

DA NE

2. Pohađao/la sam navedenu aktivnost.

DA NE

3. Jeste li ikada bili član kulturno-umjetničkog društva?

DA NE

4. Jeste li sada aktivan član kulturno-umjetničkog društva?

DA NE

5. Vodite li folklornu skupinu bilo kojeg uzrasta ?

DA NE

6. Smatrate li se kompetentnim za provedbu izvannastavne folklorne aktivnosti u vašoj budućnosti ?

DA NE MOŽDA

7. Smatrate li ovu aktivnost važnom ?

DA NE MOŽDA

8. Objasnite svoj odgovor na prethodno pitanje.

9. Biste li provodili ovu aktivnost u budućnosti?

DA NE MOŽDA

10. Ako je odgovor na prethodno pitanje bio NE, koju biste drugu glazbenu aktivnost izabrali?

11. Trebaju li djeca učiti o tradiciji i običajima?

DA NE MOŽDA

12. Potiču li folklorne aktivnosti kreativnost kod djece?

DA NE MOŽDA

13. Imaju li folklorne aktivnosti utjecaj na poboljšanje motoričkih sposobnosti kod djece ?

DA NE MOŽDA

14. Objasnite svoj odgovor na prethodno pitanje.

15. Smatrate li da je mogućnost provedbe folklornih aktivnosti nepotrebna u školama ?

DA NE MOŽDA

16. Objasnite svoj odgovor na prethodno pitanje.
